

GAZETA CUKROWNICZA

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM PRZEMYSŁU CUKROWNICZEGO
I POKREWNEJ GAŁĘZI ROLNICTWA.

T R E Ś Ć:

Stanisław Śliwiński. Udział Przemysłu Cukrowniczego w elektryfikacji Wielkopolski i Pomorza, str. 611. — *J. F.* Wywóz cukru z Polski w pierwszych 3 kwartałach 1929 r. w świetle statystyki urzędowej, str. 614. — *Dypl. inż. Jerzy Krzętowski.* Przenośnik drgawkowy żeberkowy, str. 620. — Sprawozdanie tygodniowe z rynków cukrowych, str. 621. — Wiadomości bieżące, str. 627. — Kronika zagraniczna, str. 627. — Różności, str. 633. — Notowania stacyj meteorologicznych, str. 634.

STANISŁAW ŚLIWIŃSKI.

Udział Przemysłu Cukrowniczego w elektryfikacji Wielkopolski i Pomorza.

Referat wygłoszony na zebraniu Kierowników Cukrowni w d. 17 sierpnia 1929 r.
w Poznaniu.

*Participation de l'industrie sucrière à l'électrification de la Posnanie
et de la Poméranie.*

W technice i przemyśle zjawiają się często pewne idee, pewne koncepcje, które, pomimo to, że posiadają wiele cech praktyczności, to muszą długo czekać na swe zrealizowanie. Trzeba, żeby szereg warunków odpowiednio się ułożył, trzeba, żeby, jak to mówią, sprawa dojrzała, aby myśl, sama przez się dobra i racjonalna, nieraz dopiero po wielu latach wreszcie mogła być urzeczywistniona.

Jako przykład może służyć będąca przedmiotem obecnego referatu myśl wyzyskania warsztatów cukrowniczych do wytwarzania energii elektrycznej nie tylko na potrzeby własne, ale i do celów elektryfikacji ogólnej.

Cukrownia, będąc zakładem przemysłowym, znajdującym się najczęściej na prowincji, posiadającym urządzenia kotłowe i maszyny do przetwarzania energii cieplnej węgla na energię mechaniczną i elektryczną, posiadająca wyszkolony pod tym względem personel, jest powołana do tego, aby prąd elektryczny, będący nieocenionym czynnikiem kultury i postępu gospodarczego wytwarzać nie tylko dla siebie, ale i dla bliższych i dalszych okolic. Dlatego też myśl wyzyskania urządzeń cukrowni do elektryfikacji była oddawna przez wielu inicjowana, jednak jeśli dzisiaj spojrzymy krytycznie na tę sprawę, tak jak ona przedstawiała się dotychczas, to na podstawie ostatnio zdobytego w dziedzinie cukrownictwa i elektryfikacji doświadczenia, przyjdzie do wniosku, że doniedawna nie było odpowiednich warunków do racjonalnego rozwiązania tego zagadnienia.

Dawne instalacje kotłowe i maszynowe, składające się z kotłów o niskiej prężności, wolnobieżnych silników parowych, wreszcie prądnic

elektrycznych, przeważnie na prąd stały o niskiem napięciu nienadającym się do dalszego zasięgu, były to urządzenia, które do celów elektryfikacji, pomyślanej na szerszą skalę, zupełnie się nie nadawały.

Dopiero w ostatnich latach postęp techniczny cukrownictwa, a także postępy elektryfikacji wysuwają na porządek dzienny szereg nowych czynników, wskutek których omawiane zagadnienie na zachodzie i u nas, a szczególnie w Wielkopolsce i na Pomorzu staje się wysoce aktualnem.

Czynnikami temi są przede wszystkim elektryfikacja warsztatów cukrowniczych, i wprowadzenie prądu trójfazowego, dalej stosowanie pary przegrzanej wysokoprężnej, wreszcie istnienie jak na Pomorzu lub też możliwość powstania w najbliższym czasie jak w Wielkopolsce okręgowych sieci elektrycznych.

Omówimy każdy z tych czynników pokrótce: o powodach zelektryfikowania warsztatów cukrowniczych i o korzyściach, jakie daje elektryfikacja nie potrzebuję w tym gronie mówić, natomiast uważam za konieczne przedstawić jakie w tej dziedzinie zrobiliśmy w ostatnich latach postępy, jaki jest stan obecny i horoskopy na przyszłość.

W momencie powstania Państwa Polskiego w cukrownictwie Wielkopolski i Pomorza instalacje na prąd trójfazowy prawie nie istniały, i nieomal wyłącznie był stosowany prąd stały, głównie do oświetlenia i tylko w niewielkim stopniu do napędu.

Z danych ankiety, rozpisanej w związku z pracami wykonywanymi przez Instytut Przemysłu Cukrowniczego na Powszechną Wystawę Krajową w Poznaniu, wypada, że w roku 1919 w znajdujących się na omawianych terenach 23 cukrowniach było zainstalowanych razem 149 silników elektrycznych o łącznej mocy ok. 1770 K. M. Na kampanję roku bieżącego liczba silników wynosić będzie ok. 1250, a moc ogólna 35 070 K. M.

Przez ten okres czasu zostało usuniętych 285 cylindrów parowych, a na ich miejsce postawiono 16 turbin parowych czynnych i 7 rezerwowych; moc prądnic trójfazowych, napędzanych przez wyżej wymienione turbiny lub silniki tłokowe, wynosić będzie na kampanję bieżącą czynnych 20 783, a zapasowych 10 760 kW.

Sądząc z dotychczasowych postępów można z całą pewnością twierdzić, że całkowita elektryfikacja przemysłu cukrowniczego w tutejszych prowincjach jest kwestją lat najbliższych.

W omawianych wyżej instalacjach został zastosowany wyłącznie prąd trójfazowy. Jeśli chodzi o udział cukrowni w elektryfikacji ogólnej, to jest to szczegół bardzo ważny, gdyż przy prądzie trójfazowym mamy wielką łatwość transformowania wytwarzanego napięcia, na takie napięcie, jakie będzie w sieciach okręgowych i w ten sposób przez ustawienie transformatorów i urządzeń rozdzielczych wysokiego napięcia będziemy mieli możność łatwego połączenia się z siecią okręgową.

Zastanowimy się teraz nad drugim czynnikiem, sprzyjającym wprowadzeniu w życie omawianego zagadnienia, a mianowicie nad stosowaniem do napędu maszyn pary o wysokiem ciśnieniu i wysokiem przegrzaniu.

W związku z elektryfikacją przemysłu cukrowniczego znalazły zastosowanie turbiny parowe, znakomicie nadające się do napędzania generatorów trójfazowych; turbiny te zbudowane do pracy z przeciwnieństwem, zwłaszcza w początkach ich wprowadzania do warsztatów cukrowniczych, posiadając niższy niż dawne silniki tłokowe współczynnik termodynamiczny, zużywały więcej pary na jednostkę wytworzonej mocy.

Sprawę pogarszała jeszcze ta okoliczność, że cukrownie zelektryfikowane zużywają więcej mocy, niż dawne, napędzane przez silniki tłokowe i pędnie, a następnie, że postępy gospodarki cieplnej wymagały stosowania na wyparke pary maszynowej o wyższem ciśnieniu.

Zużycie pary w turbinie, jak zresztą w każdym silniku parowym, jest tem mniejsze, im wyższe jest ciśnienie pary wlotowej i im niższe przeciwcisnienie, a ponieważ przeciwcisnienia zmniejszyć nie było można, więc pragnąc zabezpieczyć się od nadmiaru pary, wypadało stosować wyższe ciśnienia w kotłach.

Drugim sposobem obniżenia zużycia pary, jest podniesienie jej przegrzania, tutaj jednak natrafia się na tę trudność, że przy przegrzaniu pary wlotowej otrzymuje się przegrzanie pary powrotnej, które, jak wykazały doświadczenia, nie jest w cukrowni pożądane. W ostatnich latach zjawia się jednak szereg sposobów praktycznych, zapomocą których można obniżyć do granic żądanych, lub do zupełnego nasycenia temperaturę pary wylotowej; najprostszy sposób polega na wpryskiwaniu do przegrzanej pary wylotowej wody w odpowiedniej ilości, a ponieważ cukrownia posiada nadmiar gorących wód skroplonych, więc ochładzanie opisanym sposobem pary z punktu widzenia gospodarki cieplnej jest nawet dla cukrowni korzystne, gdyż w ten sposób wprowadza się zpowrotem do obiegu pewne ilości ciepła, które byłyby stracone.

Pierwszym zatem bodźcem do zastosowania przegrzanej pary wysokoprężnej w cukrowniach zelektryfikowanych i napędzanych turbinami było pewne asekurowanie się przed możliwością nadmiaru pary powrotowej, już jednak pierwsze uruchomione instalacje wykazały praktycznie, że obawy były płonne i że wysokoprężna para przegrzana sprawę korzystnie załatwia. Jednocześnie z zastosowaniem pary wysokoprężnej weszły w grę nowe czynniki, mianowicie przystosowanie gospodarki cieplnej do nowych warunków, a poza tem znakomite ulepszenia konstrukcji turbin parowych grzejnych. Wprowadzenia wysokoprężnej pary przegrzanej, przystosowanie gospodarki cieplnej i udoskonalenie turbin miało ten skutek, że obecnie w cukrowni zelektryfikowanej nadmiaru pary powrotowej nie tylko zupełnie nie potrzebujemy się obawiać, ale jak wykazują obliczenia i dane z praktyki pary tej na wyparkę nie wystarcza i znaczne ilości musimy brać dodatkowo bezpośrednio z kotłów.

Wiele cukrowni posiada kotły wysokoprężne tylko do zasilania turbin parowych, a parę do grzania wytwarza zazwyczaj w starych kotłach niskoprężnych, w nowszych jednak instalacjach jest tendencja stosowania wszystkich kotłów o jednakowym wysokim ciśnieniu. Potrzebną parę o niskiej prężności do celów grzejnych w tym przypadku otrzymuje się z kotłów wysokoprężnych przy pomocy wentyla redukcyjnego, a powstające przy redukcji przegrzanie usuwa się zapomocą wstrzykiwania wody, tak samo jak to ma miejsce przy parze powrotowej z turbiny.

Zastosowanie wszystkich kotłów na wysokie ciśnienie jest korzystne z wielu względów: przede wszystkim o ile para do turbiny i do grzania zostaje wytworzona w jednej baterji kotłów, to na poszczególnych kotłach zmniejszają się wahania w zapotrzebowaniu pary, co wpływa korzystnie na ekonomiczną ich pracę, następnie jeden kocioł zapasowy może stanowić wspólną rezerwę zarówno na parę turbinową jak i grzejną. Nie bez znaczenia jest również znormalizowanie wszystkich kotłów, jednakowy sposób obsługi i jednakowy dozór. W ostatnich czasach też coraz częściej wyzyskuje się ciepło gazów spalinowych do suszarń wysłodków, a w tym przypadku gazy z kotłów wodnorurowych wysokoprężnych, posiadające mniej sadzy, daleko lepiej nadają się do tego celu, niż gazy z dawnych kotłów płomienicowych.

Jeśli w cukrowni, posiadającej wyłącznie kotły wysokoprężne, zastosujemy zamiast wentyla redukcyjnego posiadany turbospół rezerwowy, to jesteśmy w stanie wytwarzać znaczne ilości energii elektrycznej ponad potrzeby własne, czyli t. zw. energii odpadowej.

Sprawa ta była poruszana już oddawna na zebraniach przez kierownika Wydziału Mechaniczno-Cieplnego Instytutu Przemysłu Cukrowniczego inżyniera I. Dąbrowskiego, została też bliżej omówiona w drukowanym przeze mnie w Nr. 35 Gazety Cukrowniczej z roku ubiegłego artykule pod tytułem: „Elektryfikacja kraju, a przemysł cukrowniczy”.

Bardzo ostrożnie liczona ilość energii odpadkowej, przyjmując pod uwagę turbinę średniej jakości i niskie zużycie pary przez cukrownię, została w wymienionym artykule obliczona na 121% w stosunku do ilości energii, zużywanej na potrzeby własne; przy zastosowaniu turbiny doskonalszej o wyższym współczynniku termodynamicznym, kotłów na parę wysokoprężną i wysokoprzegrzaną możemy otrzymywać znacznie większe ilości mocy odpadkowej, co będzie uwidocznione z zamieszczonego dalej wykresu.

(Dok. nast.).

Wywóz cukru z Polski w pierwszych 3 kwartałach 1929 r. w świetle statystyki urzędowej.

L'exportation du sucre de Pologne pendant les premiers 3 semestres de l'année 1929.

Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej wydając ostatnio dziesiąty tegoroczny zeszyt miesięcznika: *Handel Zagraniczny Rzeczypospolitej Polskiej*, tem samem opublikował materiał statystyczny obejmujący nasz handel zewnętrzny w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1929 roku. Na podstawie zawartego w tej urzędowej publikacji materiału cyfrowego, wywóz cukru naszego na rynki zagraniczne w ciągu pierwszych 3 kwartałów bieżącego 1929 roku (miesiące: styczeń — wrzesień włącznie) daje się przedstawić następująco.

Eksport cukru z Polski na rynki zagraniczne w ciągu pierwszych 3 kwartałów 1929 roku był, w porównaniu z wywozem cukru w pierwszych trzech trymestrach poprzedniego 1928 roku, ożywiony bardzo silnie. Na rynki bowiem zagraniczne wywieźliśmy w ciągu miesięcy: styczeń — wrzesień 1929 roku — 1 714 037 centn. metr. cukru różnych gatunków, wobec 878 696 centn. metr., wyeksportowanych w ciągu pierwszych trzech kwartałów poprzedniego 1928 roku. Wywóz zatem cukru w okresie pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku, w zestawieniu z eksportem cukru w okresie pierwszych trzech trymestrów poprzedniego 1928 roku, wzrósł o 835 341 centn. metr., czyli zwiększył się o 95%.

Całkowity wywóz cukru, według głównych gatunków eksportowanych towarów cukrowych rozpadł się w sposób niżej wykazany:

Gatunek	Wywóz cukru w okr. pierwszych 3 kwart.	
	1929 r.	1929 r.
Cukier surowy	885 542 q	540 545 q
Kryształ	814 004 „	226 408 „
Rafinada	1 350 „	608 „
Gatunki niewymienione	13 141 „	111 135 „
Razem	1 714 037 q	878 696 q

Jak zatem widać, wywóz cukru surowego w okresie pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku, w porównaniu z wywozem tego gatunku towaru cukrowego w okresie pierwszych trzech trimestrów poprzedniego 1928 roku, zwiększył się bardzo silnie, bo okragło o 340 tysięcy centn. metr., czyli o 63%. Co się tyczy wywozu kryształu w okresie pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku, to — w porównaniu z eksportem kryształu w ciągu pierwszych 3 kwartałów poprzedniego 1928 roku — wzrósł on olbrzymio, bo okragło o 600 tysięcy centn. metr., co daje +265%. Wywóz rafinady również w porównaniu z eksportem w okresie pierwszych trzech kwartałów poprzedniego 1928 roku, wzrósł w ciągu pierwszych trzech trimestrów bieżącego 1929 roku, relatywnie znacznie, bowiem wolumen wywozu podwoił się, ale zawsze jednak, pod względem absolutnej wielkości wolumenu eksportowego, był nieznaczny, wynosił zaledwie 1 350 centn. metr. Natomiast eksport cukru gatunków niewymienionych ściślej w statystyce urzędowej, w okresie pierwszych trzech trimestrów bieżącego 1929 roku, był okragło o 100 tysięcy centn. metr. mniejszy od eksportu tych gatunków niewymienionych, w ciągu pierwszych 3 trimestrów poprzedniego 1928 roku, ujawnił zatem — 90% prawie.

W oddzielnych okresach kwartalnych wywóz cukru z Polski na rynki zagraniczne wynosił:

Gatunek	W y w ó z		
	w III kw. 1929 r.	w II kw. 1929 r.	w I kw. 1929 r.
Cukier surowy	271 372 q	174 979 q	439 191 q
Kryształ	397 614 „	316 108 „	100 282 „
Rafinada	13 „	1 329 „	8 „
Gatunki niewymienione	— „	25 „	13 116 „
Razem	668 999 q	492 441 q	552 597 q

Gatunek	W y w ó z		
	w III kw. 1928 r.	w II kw. 1928 r.	w I kw. 1928 r.
Cukier surowy	8 033 q	81 910 q	450 602 q
Kryształ	72 257 „	52 095 „	102 057 „
Rafinada	217 „	41 „	350 „
Gatunki niewymienione	23 729 „	31 405 „	56 000 „
Razem	104 236 q	165 451 q	609 009 q

Jak widać, w okresie III kwartału bieżącego 1929 roku nastąpiło bardzo znaczne zwiększenie się wolumenu eksportu cukru, w porównaniu z wielkością ogólnego wolumenu eksportowego w okresie poprzedniego — II kwartału r. b. Wywóz ogólny zwiększył się bowiem w III kwartale, w porównaniu z kwartałem II, okragło o 177 tysięcy centn. metr., co daje +36%. Stało się to zarówno z powodu silnego wzrostu wywozu cukru surowego jak i kryształu. W porównaniu zaś z wielkością ogólnego wolumenu wywozowego w III kwartale poprzedniego 1928 roku, wolumen eksportu cukru w III kwartale bieżącego 1929 roku wzrósł bardzo silnie bo prawie 6½ krotnie.

Całkowity zaś eksport cukru naszego, według głównych gatunków wywiezionych towarów cukrowych, w oddzielnych miesiącach okresu pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku (dla celów porównawczych podane są również odpowiednie dane i dla okresu pierwszych trzech trimestrów poprzedniego 1928 roku) rozwijał się następująco:

*Wywóz cukru na rynki zagraniczne w oddzielnych miesiącach
okresu pierwszych 3 kwartałów 1929 roku.*

Gatunek	Miesiąc	1929 r.	1928 r.
		centn. metr.	
Cukier surowy	Styczeń	378 370	262 874
	Luty	49 857	110 656
	Marzec	10 964	77 072
	Kwiecień	23 232	41 145
	Maj	71 828	15 640
	Czerwiec	79 919	25 125
	Lipiec	91 146	5 561
	Sierpień	161 064	2 470
	Wrzesień	19 162	2
	Razem	885 542	540 545
Kryształ	Styczeń	61 585	16 868
	Luty	11 629	80 927
	Marzec	27 068	4 262
	Kwiecień	77 183	16 604
	Maj	148 597	20 017
	Czerwiec	90 328	15 474
	Lipiec	165 264	37 142
	Sierpień	150 147	12 737
	Wrzesień	82 203	22 378
	Razem	814 004	226 408
Rafinada	Styczeń	—	—
	Luty	7	327
	Marzec	1	23
	Kwiecień	103	30
	Maj	114	11
	Czerwiec	1 112	—
	Lipiec	4	3
	Sierpień	4	2
	Wrzesień	5	212
	Razem	1 350	608
Gatunki niewymienione	Styczeń	4 407	41 319
	Luty	7 710	5 995
	Marzec	999	8 686
	Kwiecień	25	18 835
	Maj	—	6 124
	Czerwiec	—	6 446
	Lipiec	—	16 211
	Sierpień	—	2 100
	Wrzesień	—	5 418
	Razem	13 141	111 135
Ogółem	Styczeń	444 362	321 061
	Luty	69 203	197 905
	Marzec	39 032	90 043
	Kwiecień	100 543	76 614
	Maj	220 539	41 792
	Czerwiec	171 359	47 045
	Lipiec	256 414	58 917
	Sierpień	311 215	17 309
	Wrzesień	101 370	28 010
	Razem	1 714 037	878 696

Wywóz cukru surowego.

Wywóz cukru surowego w ciągu pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku, według krajów przeznaczenia, rozpadł się następująco:

Kraj przeznaczenia	1929 r.			1928 r.		
	III kw.	II kw.	I kw.	III kw.	II kw.	I kw.
	centn. metr.					
Anglja	182 401	103 283	298 115	5 561	—	16 763
Belgja	—	—	—	—	—	—
Danja	40 303	8 966	7 907	—	—	—
Francja	2 765	—	3 855	—	2 964	22 444
Holandja	14 817	2 973	12 500	—	14 226	201 699
Łotwa	19 757	9 576	34 818	—	—	—
Niemcy	9 847	29 284	2 250	—	25 121	—
Szwecja	—	18 922	73 811	—	—	44 018
Włochy	—	—	—	—	26 221	46 661
Różne kraje	1 482	1 975	5 935	2 472	13 378	119 017
Razem	271 372	174 979	439 191	8 033	81 910	450 602

Jak zatem widać wolumen wywozu cukru surowego w III kwartale wzrósł, w porównaniu z wielkością eksportu cukru surowego w ciągu poprzedniego II kwartału — bardzo silnie, prawie o 100 tysięcy centn. metr. Zwłaszcza bardzo silnie zwiększył się eksport cukru surowego w III kwartale — do Anglii, bo prawie o 77%; do Anglii wyeksportowaliśmy około 70% ogólnego wolumenu wywozu cukru surowego w okresie III kwartału r.b. Poza tem, nasz cukier surowy został w stosunkowo większych ilościach zbyty do Danji, a następnie na Łotwę, gdzie — dzięki popieraniu przez rząd łotewski pracy rafinerskiej cukrowni w Jelgawie, a to w postaci zniżek celnych, można było w okresie pierwszych trzech kwartałów r. b. ulokować na Łotwie wcale pokaźną ilość polskiego cukru surowego, mianowicie przeszło 64 tysiące centn. metr. Osłabił natomiast wywóz naszego cukru surowego do Niemiec, zanikł zupełnie w okresie III kwartału r. b. eksport cukru surowego do Szwecji, nieco się zwiększył zaś wywóz polskiego cukru surowego do Holandji, aczkolwiek, naogół, z powodu zahamowania dowozu holenderskiej rafinady do Anglii — pod wpływem polityki cukrowniczej angielskiej, popierającej przemysł rafinerski angielski — ogólny wywóz naszego cukru surowego do Holandji spadł do rozmiarów relatywnie nikłych; podczas kiedy w okresie pierwszych 3 kwartałów roku 1928 wywieziono z Polski do Holandji prawie 216 tysięcy centn. metr. cukru surowego, tedy w ciągu pierwszych 3 kwartałów roku bieżącego wywieziono z Polski na rynek holenderski zaledwie 30 tysięcy centn. metr., czyli okrało $\frac{1}{7}$ część ogólnej ilości cukru surowego wywiezionej w okresie pierwszych trzech trimestrów roku ubiegłego 1928.

Ogólny wolumen wywozu cukru surowego z Polski na rynki zagraniczne w okresie III kwartału bieżącego 1929 roku był prawie 34 razy większy od nikłego wolumenu eksportu cukru surowego w okresie III kwartału poprzedniego 1928 roku.

Wywóz kryształu.

Wywóz kryształu w ciągu pierwszych trzech trimestrów bieżącego 1929 roku, według krajów przeznaczenia, ułożył się w sposób następujący:

Kraj przeznaczenia	1929 r.			1928 r.		
	III kw.	II kw.	I kw.	III kw.	II kw.	I kw.
	centn.			metr.		
Anglja	125 145	119 733	40 550	3 020	8 597	1 427
Danja	—	—	—	—	—	—
Estonja	24 599	14 069	10 967	10 135	4 905	2 275
Finlandja	34 360	48 666	16 352	6 443	9 198	242
Francja	—	—	—	—	—	988
Holandja	—	670	—	296	—	53 826
Litwa	5 232	5 562	5 660	24 669	8 217	8 843
Łotwa	97 987	23 219	6 262	3 624	8 046	20 535
Niemcy	61 583	30 224	8 632	5 558	10 936	4 075
Norwegja	—	—	—	—	—	3 298
Szwecja	5 568	5 433	7 062	5 596	2 075	99
Różne kraje	43 140	68 532	4 797	13 016	121	6 449
Razem	397 614	316 108	100 282	72 257	52 095	102 057

W ciągu zatem III kwartału bieżącego 1929 roku wywóz polskiego kryształu na rynki zagraniczne — w porównaniu z wielkością wywozu w okresie kwartału II r. b. zwiększył się okragło o 80 tysięcy centn. metr., co czyni + 25,3% i dosięgnął wysokości rekordowych, był bowiem prawie 4-krotnie większy od wywozu kryształu w okresie I kwartału roku bieżącego, a prawie 6-krotnie przewyższał wywóz kryształu w ciągu III kwartału poprzedniego 1928 roku.

W kierunkach wywozu kryształu na rynki obce w ciągu III kwartału r. b. ujawniły się zmiany o tyle że olbrzymio wzrósł wywóz naszego kryształu na Łotwę, dochodząc prawie do 100 tysięcy centn. metr., a także silniej się zwiększył wywóz kryształu do Niemiec i do Estonji. Osłabił natomiast eksport naszego kryształu do Finlandji oraz do grupy różnych krajów, w statystyce urzędowej bliżej niewymienionych.

Wywóz rafinady.

Eksport rafinady w okresie pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku, według krajów przeznaczenia, ułożył się następująco:

Kraj przeznaczenia	1929 r.			1928 r.		
	III kw.	II kw.	I kw.	III kw.	II kw.	I kw.
	centn. metr.					
Litwa	—	110	—	210	38	346
Niemcy	—	1 029	—	3	—	—
Różne kraje	13	190	8	4	3	4
Razem	13	1 329	8	217	41	350

Wywóz, jak zatem widać, rafinady w okresie III kwartału r. b. był bardzo niski i wynosił niespełna $\frac{1}{100}$ część wywozu rafinady w poprzednim — II kwartale bieżącego 1929 roku

Wywóz cukru gatunków niewymienionych.

Ekspert cukru gatunków niewymienionych na rynki zagraniczne, w okresie pierwszych trzech kwartałów bieżącego 1929 roku, według krajów przeznaczenia ułożył się następująco:

Kraj przeznaczenia	1929 r.			1928 r.		
	III kw.	II kw.	I kw.	III kw.	II kw.	I kw.
	centn. metr.					
Anglja	—	—	—	—	—	—
Danja	—	—	—	—	—	—
Estonja	—	—	1 860	1 647	6 536	8 225
Finlandja	—	—	—	3 232	3 384	7 289
Holandja	—	—	—	—	—	—
Litwa	—	—	—	13 313	13 837	11 708
Łotwa	—	—	11 150	5 250	4 993	10 105
Niemcy	—	—	—	174	—	246
Szwecja	—	—	—	1	1	5 433
Różne kraje	—	25	66	112	2 654	12 994
Razem	—	25	13 116	23 729	31 405	56 000

Wywóz zatem cukru gatunków w statystyce urzędowej niewymienionych, w ciągu III kwartału bieżącego 1929 roku zanikł zupełnie. Niewątpliwie, znajduje się to w ścisłym związku z dokładniejszym deklarowaniem gatunków eksportowanego cukru, wskutek czego obecnie cukier dawniej oznaczony, jako gatunku niewymienionego, został teraz wliczony do rubryki cukru bądź to surowego, bądź kryształu bądź też — rafinady.

(Dokończenie nastąpi).

Przenośnik drgawkowy, żeberkowy.

Transporteur à secousses avec cannelures.

Obecnie pracujące w cukrowniach przenośniki drgawkowe do przenoszenia, chłodzenia i segregowania cukru, mają oprócz licznych wad, które znane są wszystkim cukrownikom, i tę, że nie chłodzą cukru, a tem samem nie spełniają jednego z najważniejszych warunków pracy, a jeżeli wykonują to zadanie, muszą być bardzo długie. W kilku naszych cukrowniach widziałem przenośniki Kreissa o długości około 150 m. Jak wygląda cukier po przejściu przez tak długi przenośnik i jak zapyłona jest sala, w której ów przenośnik pracuje, wiemy wszyscy. W rozmyślaniach nad poprawieniem tych przenośników nasunęła mi się myśl, aby dno przenośnika drgawkowego uzbroić w żeberka, podobne do żeberek rur grzejnych, aby jednym słowem zwiększyć czynną powierzchnię chłodzącą.

Przez dodanie żeberk można zwiększyć powierzchnię chłodzącą przenośnika do poczwórnej wartości, zależnie, jak szerokie będą żeberka i w jakich odstępach. Aby się przekonać, czy zastosowanie wspomnianych żeberk da jakikolwiek rezultat, przeprowadziłem szereg doświadczeń na modelu z żeberkami w porównaniu z modelem o dnie zwykłym. Doświadczenia przeprowadziłem w jednakowych warunkach przy jednakowych ilościach gorącego cukru, a rezultaty otrzymane potwierdziły moje przypuszczenia, że szybkość chłodzenia cukru na modelu żeberkowym będzie znacznie większa.

Jak należy przypuszczać szybkość chłodzenia zwiększy się jeszcze, skoro powierzchnia żeberkowa będzie wykonywała ruch podobny do tego, jaki wykonywa dno przenośnika drgawkowego. Doświadczeń upodobnionych do warunków pracy przenośnika nie mogłem przeprowadzić narazie z powodu znacznych kosztów, sądzę jednak, że ta prosta konstrukcja sama mówi za siebie i że wykonane doświadczenia na tacach wystarczają, aby przyznać wyższość przenośnikom żeberkowym.

Przez zwiększenie szybkości chłodzenia na przenośniku drgawkowym uzyskujemy następujące korzyści:

- 1) dobre chłodzenie cukru,
- 2) zmniejszenie siły mechanicznej, ponieważ przenośnik żeberkowy może być znacznie krótszy,
- 3) poprawienie wyglądu cukru,
- 4) zmniejszenie ilości mąki,
- 5) tańszy remont.

Kończąc swą wstępną notatkę o przenośnikach żeberkowych zastrzegam sobie dalsze badania w tej sprawie, jak również eksploatacje podobnych urządzeń.

Dypl. inż. Jerzy Krzętowski.

Sprawozdanie tygodniowe z rynków cukrowych.

Compte-rendu hebdomadaire sur la situation du marché sucrier.

Poznań, dnia 2 grudnia 1929 r.

Giełdy cukrowe. W tygodniu sprawozdawczym kierowały się giełdy europejskie przeważnie sprawą grudniowych likwidacyj na nowojorskim rynku terminowym i ich wynikiem. Jaki rezultat likwidacje te przyniosą, dodatni czy ujemny, i w jakim stopniu wpłyną na dalsze ukształtowanie się rynków, trudno obecnie przewidzieć. Narazie spadł jednak Nowy Jork o 7 punktów w porównaniu do ubiegłego tygodnia, dowodząc tem samem, że trudności przy zbycie cukru gotowego są niemałe.

Hamburski rynek zniżkował również wobec ubiegłego tygodnia, tracąc na grudzień 40 fenigów, a na dalsze terminy od 20 do 30 fen.

Londyn utracił 4 d na cukrze surowym na grudzień, trzymając się w dalszych terminach, zwłaszcza pozakwietniowych, względnie lepiej. Zniżkowa tendencja na cukier bliższy tłumaczy się masowem zaofiarywowaniem cukrów kolonialnych, korzystających dotychczas, jak wiadomo, z $3/8\frac{1}{2}$ za cwt cła preferencyjnego. Oferty te rzucają kolonje w związku z ewentualnem możliwem zniesieniem tego przywileju celnego wobec angielskich kolonij, w celu większego uprzywilejowania producentów krajowych.

Tymczasem angielskie rafinerje, tworzące, jak wiadomo, jeden wielki koncern, i będące nieomal jedynymi nabywcami kolonialnego cukru surowego, przyjęły stanowisko wyczekujące i wstrzymują się zupełnie od zakupów w celu wyzyskania tej sytuacji, licząc bowiem na jeszcze dalszy spadek cen, gdyż zniesienie lub znizenie cła preferencyjnego może nastąpić nie prędzej jak w kwietniu 1930 r. podczas uchwały nowego budżetu.

Rzecz jasna, że sprawa ta dezorganizuje w wysokim stopniu wszelki normalny handel cukrem na rynku angielskim, to też producenci kolonialni i inne zainteresowane sfery zwróciły się do Ministra Skarbu Snowdena z wnioskiem o wyjaśnienie, czy przy ustanawianiu przyszłego budżetu angielskiego zmieniona zostanie i w jakim stopniu istniejąca obecnie taryfa celna, motywując swój wniosek tem, że niepewność ta tamuje ogromnie ruch i obrót cukrem na rynku angielskim. We wniosku tym zawarte jest także życzenie, aby Rząd w razie jakiegokolwiek zmiany taryfy, ustanowił termin obowiązujący jej zastosowanie dopiero po upływie kilku miesięcy, aby nie narazić na straty tych kontrahentów, którzy zawarli transakcje przed ewentualną nową uchwałą celną.

Ponieważ jednak Rząd angielski nigdy przed sesją budżetową swych zamiarów nie wyjawiał, przeto wątpliwem jest bardzo, czy i tym razem od zwyczaju tego odstąpi i czy do kwietnia przyszłego roku sprawa ta nie będzie teroryzować angielskiego rynku cukrowego.

Tak więc za wzorem Nowego Jorku, gdzie nieświadomość w sprawie taryfowo-celnej krępuje również od dłuższego już czasu należyty

ruch i rozwój rynku cukrowego, posiada obecnie i angielski rynek tamę, ograniczającą w poważnym stopniu jego swobodę działania i pewność transakcyj cukrowych staje się iluzoryczną.

Produkcja europejska — 1929/30 r.

Magdeburgski statystyk Licht opublikował obecnie swe III szacowanie produkcji europejskiej kamp. 1929/30 r., które w porównaniu do swych dwóch pierwszych niewielką przedstawia zmianę, za wyjątkiem Rosji, produkcję której obniżył o 150 000 tonn.

Szacowanie to przedstawia się jak następuje:

	1929/30 r.			
	I szac. z 30.9.29	II szac. z 31.10.29	III szac. z 2.11.29	Fakt. prod. 1928/29 r.
Europa bez Rosji	6 804 000	6 889 000	7 039 070	7 021 327
Rosja.	1 350 000	1 285 000	1 200 000	1 446 000
Europa z Rosją	8 154 000	8 174 000	8 239 070	8 467 327

Tak więc nie licząc Rosji, zajmującej zresztą obecnie w europejskiej produkcji i na europejskich rynkach stanowisko zupełnie izolowane, podwyższa Licht swe szacowanie III wobec I o 235 000 tonn. a wobec II o 150 000 tonn.

Zeszłoroczną faktyczną produkcję przewyższa ostatnie jego szacowanie już o 18 000 tonn.

Kuba. Na wniosek sfer zainteresowanych, aby cukier kubański wywieziony nie do Stanów Zjednoczonych, lecz do innych krajów i stamtąd powracający do Ameryki, korzystał również z 20%-ej preferencji celnej, zapadła decyzja, że jedynie taki cukier kubański, który bezpośrednio z Kuby przybywa do Stanów Zjednoczonych, z preferencji tej korzystać może.

Kubańska Komisja Eksportowa odrzuciła w ostatnim tygodniu wszystkie europejskie oferty, wahające się od 1,74 do 1,81 kc. za lb fob Kuba, a odpowiadające cenom sh 8/10½ do 9/3 za cwt cif, jak również oferty 2 kc. per lb na grudzień/styczeń, załadowanie do amerykańskich portów, przyczem swych własnych cen zasadniczo nie wyjawia, z czego sfery zainteresowane wnoszą, że komisja ta narazie aż do znaczniejszej poprawy sytuacji na międzynarodowych rynkach, wogóle żadnej kontr-ceny podać nie zamierza.

Jakkolwiek pojawia się tu i owdzie krytyka tego postępowania, niemniej jednak przyznać należy, że polityka taka wstrzymująca masy cukru kubańskiego na miejscu, może wkońcu przyczynić się do poprawy rynków. Z drugiej jednak strony nie da się ukryć faktu, że według Willett'a i Gray'a wynoszą zapasy na Kubie i w Stanach Zjednoczonych w dniu 14.11 r. b., razem 1 643 327 tonn wobec w r. 1928 o tej porze 992 466 tonn, czyli, że obecnie więcej 651 861 tonn.

Co się tyczy przyszłej kampanji na Kubie, to panuje ogólne przekonanie, że termin rozpoczęcia przemiału trzciny ustanowiony zostanie na 15 stycznia 1930 r.

Cuba Cane Corporation, New York. Na żądanie tylko jednego z wierzycieli, którego pretensja do tegoż Towarzystwa wynosiła 9 287 dolarów, opublikowana została sądownie likwidacja tego największego w prze-

myśle cukrowniczym kubańskim Towarzystwa, a likwidatorem masy mianowany został dotychczasowy prezydent tej instytucji, John R. Simpson.

Wierzyciel w motywach swego wniosku o likwidację zaznaczył, że obecną złą swą sytuację zawdzięcza to Towarzystwo częściowo nieodpowiedniej administracji, a także niskim obecnie cenom cukru.

Upadłość ta jest znamienym znakiem dzisiejszego ponad wyraz krytycznego położenia międzynarodowych rynków cukrowych, to też tak plantatorzy kubańscy, jak i ich Rząd czynią ogromne wysiłki ku poprawie sytuacji, narazie w formie niedokonywania sprzedaży po dzisiejszych cenach. Jedyne jednak wyjściem byłoby znaczne ograniczenie kubańskiej produkcji.

Ostatnia statystyka Willett'a i Gray'a podaje dla Kuby następujące dane:

		1929	1928
Przybyło do portów	17.XI—23.XI	18 668 t	54 257 t
Przybyło do portów	1.I—23.XI	4 762 473	3 750 121
Załadowano na statki	17.XI—23.XI	30 777	87 319
Załadowano na statki	1.I—23.XI	4 450 874	3 425 227
Produkcja do	23.XI	5 156 316	4 037 833
Spożycie do	23.XI	128 723	87 238
Ogólne zapasy w portach na	23.XI	270 974	324 894
Zapasy wewnętrzne na	23.XI	305 745	200 474

Gdańsk. Wysłodki suszone. Ofiarowano do dostawy w grudniu r. b. \$ 18,50 za tonnę luzem loco wagon granica polsko-niemiecka. Zainteresowanie i obroty małe.

Melas. Popyt mały. Ceny obniżyły się do \$ 14,— za tonnę loco wagon granica polsko-niemiecka do dostawy w grudniu r. b. Obroty małe.

Londyn, notowania rynku terminowego za cukier biały, loco skład Londyn w sh. za cwt.

1929 r.		Listopad	Grudzień	Styczeń 30 r.
25.XI	ż.	10/2 ¹ / ₄	10/3	10/5 / ₄
	p.	10/—	10/1 ¹ / ₂	10/3
26.XI	ż.	10/1 ¹ / ₂	10/2 ¹ / ₄	10/5 ¹ / ₄
	p.	10/—	10/1 ¹ / ₂	10/2 ¹ / ₄
27.XI	ż.	10/1 ¹ / ₂	10/2 ¹ / ₄	10/4 ¹ / ₂
	p.	10/—	10/1 ¹ / ₂	10/2 ¹ / ₄
28.XI	ż.	10/—	10/1 ¹ / ₂	10/3 ³ / ₄
	p.	9/11 ¹ / ₄	10/—	10/—
29.XI	ż.	10/0 ³ / ₄	10/1 ¹ / ₂	10/3
	p.	10/—	10/—	10/1 ¹ / ₂
30.XI	ż.	10/0 ³ / ₄	10/0 ³ / ₄	10/3
	p.	9/10 ¹ / ₂	10/—	10/1 ¹ / ₂

1929 r.		1930 r o k		
		Marzec	Maj	Sierpień
25.XI	ż.	10/11 ¹ / ₄	11/4 ¹ / ₂	11/9
	p.	10/10 ¹ / ₂	11/3	11/7 ¹ / ₂
26.XI	ż.	10/11 ¹ / ₄	11/3 ³ / ₄	11/9
	p.	10/9 ³ / ₄	11/1 ¹ / ₂	11/7 ¹ / ₂
27.XI	ż.	10/10 ¹ / ₂	11/3	11/8 ¹ / ₄
	p.	10/8 ¹ / ₄	11/1 ¹ / ₂	11/7 ¹ / ₂
28.XI	ż.	10/9 ³ / ₄	11/1 ¹ / ₂	11/7 ¹ / ₂
	p.	10/6	11/—	11/6
29.XI	ż.	10/9	11/0 ³ / ₄	11/6 ³ / ₄
	p.	10/8 ¹ / ₄	11/—	11/6
30.XI	ż.	10/9	11/1 ¹ / ₂	11/7 ¹ / ₂
	p.	10/8 ¹ / ₄	11/—	11/6

Londyn, notowania rynku terminowego za cukier surowy, f. o. b. w sh. za cwt.

1929 r.		Listopad	Grudzień	Styczeń 30 r.
25.XI	ż.	7/10 ¹ / ₂	7/9	8/0 ³ / ₄
	p.	7/4 ¹ / ₂	7/8 ¹ / ₄	7/11 ¹ / ₄
26.XI	ż.	7/10 ¹ / ₂	7/9	8/—
	p.	7/4 ¹ / ₂	7/8 ¹ / ₄	7/10 ¹ / ₂
27.XI	ż.	8/—	7/7 ¹ / ₂	7/10 ¹ / ₂
	p.	7/6	7/6 ³ / ₄	7/9
28.XI	ż.	8/—	7/5 ¹ / ₄	7/9 ³ / ₄
	p.	7/6	7/3 ³ / ₄	7/6
29.XI	ż.	7/9	7/3	7/4 ¹ / ₂
	p.	7/3	7/—	7/3
30.XI	ż.	8/—	7/4 ¹ / ₂	7/3
	p.	7/—	7/—	7/2 ¹ / ₄

		1 9 3 0 r o k			
1929 r.		Marzec	Maj	Sierpień	Grudzień
25.XI	ż.	8/3	8/9	9/3	9/3 ⁸ / ₄
	p.	8/2 ¹ / ₄	8/8 ¹ / ₄	9/2 ¹ / ₄	9/3
26.XI	ż.	8/3	8/9	9/3	9/3 ³ / ₄
	p.	8/2 ¹ / ₄	8/8 ¹ / ₄	9/2 ¹ / ₄	9/3
27.XI	ż.	8/2 ¹ / ₄	8/8 ¹ / ₄	9/2 ¹ / ₄	9/3
	p.	8/1 ¹ / ₂	8/7 ¹ / ₂	9/1 ¹ / ₂	9/2 ¹ / ₄
28.XI	ż.	7/11 ¹ / ₄	8/6 ³ / ₄	9/0 ³ / ₄	9/2 ¹ / ₄
	p.	7/10 ¹ / ₂	8/6	9/—	9/1 ¹ / ₂
29.XI	ż.	7/9	8/7 ¹ / ₂	9/1 ¹ / ₂	9/1 ¹ / ₂
	p.	7/8 ¹ / ₄	8/6 ³ / ₄	9/0 ³ / ₄	9/0 ³ / ₄
30.XI	ż.	7/8 ¹ / ₄	8/6 ¹ / ₄	9/0 ³ / ₄	9/1 ¹ / ₂
	p.	7/7 ¹ / ₂	8/6	9/—	9/0 ³ / ₄

Hamburg, notowania rynku terminowego za cukier biały f. o. b. Hamburg w Rm. za 50 kg netto.

1929 r.		Listopad	Grudzień	Styczeń 30	Luty	
25.XI	žad.	9,85	9,75	9,95	10,20	
	płac.	9,80	9,70	9,90	10,10	
26.XI	ż.	10,00	9,70	9,90	10,10	
	p.	9,70	9,65	9,80	10,05	
27.XI	ż.	9,80	9,70	9,95	10,15	
	p.	9,70	9,70	9,90	10,10	
28.XI	ż.	—	9,70	9,85	10,10	
	p.	—	9,65	9,75	10,05	
29.XI	ż.	—	9,55	9,75	10,00	
	p.	—	9,50	9,70	9,85	
30.XI	ż.	—	9,55	9,75	10,00	
	p.	—	9,50	9,60	9,85	
1929 r.		Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	
25.XI	žad.	10,35	10,50	10,60	10,75	
	płac.	10,30	10,35	10,60	10,65	
26.XI	ż.	10,30	10,45	10,55	10,65	
	p.	10,25	10,35	10,55	10,60	
27.XI	ż.	10,30	10,50	10,60	10,65	
	p.	10,25	10,45	10,55	10,55	
28.XI	ż.	10,30	11,45	10,55	10,65	
	p.	10,25	10,35	10,50	10,55	
29.XI	ż.	10,15	10,35	10,40	10,60	
	p.	10,10	10,20	10,40	10,45	
30.XI	ż.	10,15	10,30	10,45	10,55	
	p.	10,15	10,25	10,40	10,45	
1929 r.		Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Paźdz.	Stycz./Marz.
25.XI	žad.	10,85	10,95	11,00	11,10	10,20
	płac.	10,75	10,95	10,90	11,00	10,10
26.XI	ż.	10,80	10,90	10,95	11,00	10,10
	p.	10,70	10,85	10,90	10,90	10,00
27.XI	ż.	10,80	10,90	11,00	11,05	10,15
	p.	10,75	10,90	10,95	11,00	10,10
28.XI	ż.	10,80	10,95	11,00	11,05	10,10
	p.	10,70	10,90	10,95	11,00	10,00
29.XI	ż.	10,70	11,80	10,90	11,00	9,95
	p.	10,65	11,80	10,90	10,95	9,85
30.XI	ż.	10,70	11,85	10,90	10,95	—
	p.	10,65	11,80	10,90	10,95	—

Nowy Jork, notowania rynku terminowego za cukier 96⁰ c. & f.
New York za 1 lb w centach.

1929 r.	Grudz.	Stycz. 30	Marzec	Maj	Lipiec	Wrzes.
25.XI	191/92	201	206	212	221	227
26.XI	193/94	201	205	213/14	222	227
27.XI	195	202/03	206	214	222	228
28.XI		Giełda z powodu święta nieczynna.				
29.XI	195	203	208	213	220	225
30.XI	195	202	206	212/13	220	225

*Ogólne kontrolowane zapasy w tonnach
(w wartości cukru sur.).*

Kraje	Dzień	1929	1928	1927
Niemcy	1.XI	482 100	483 600	360 500
Czechosłowacja. . .	1.XI	361 600	342 600	363 500
Anglja	1.XI	241 500	193 800	221 400
Francja	1.X	128 700	61 100	66 500
Holandja	1.XI	124 200	134 500	105 700
Belgja	1.XI	52 800	62 600	54 900
Polska	1.XI	162 300	108 900	76 500
razem		1 553 200	1 387 100	1 249 000
Stany Zjednocz. . .	13.XI	876 900	318 600	239 900
Kuba Porty	23.XI	271 000	324 900	396 800
„ fabryki i w drodze	23.XI	305 700	200 500	189 300
Jawa-porty i fabryki .	1.XI	1 360 000	1 305 800	915 700
Zapasy płynące . . .	22.XI	154 000	225 000	142 000
razem		4 520 800	3 761 900	3 132 700
razem w ubiegłym tygodniu		4 481 900	3 723 500	3 151 900
Austrja	1.XI	22 900	21 000	18 000
Węgry	1.XI	62 300	52 600	56 100
Szwecja	1.XI	84 500	—	—
Hiszpanja.	1.XI	48 800	53 800	72 800
Kanada	5.X	53 100	49 900	61 600
Filipiny	1.XI	6 000	5 000	11 000

Wiadomości bieżące.

Nouvelles du jour.

NAJBLIŻSZE ZEBRANIE Związku Kierowników Cukrowni Rzeczypospolitej Polskiej odbędzie się w dniu 16 grudnia 1929 r. (poniedziałek) o godz. 4½ po południu w lokalu Instytutu Przemysłu Cukrowniczego w Warszawie, przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 7 m. 16.

Ogólne Zebrania. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Sp. Akc. Cukrowni „Chybie“ odbędzie się w dniu 18 grudnia 1929 r., o godzinie 4-ej po południu w lokalu Akcyjnego Banku Hipotecznego, Filji w Krakowie, ul. Bracka 1.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Sp. Akc. Cukrowni i Rafinerji „Rejowiec“ odbędzie się w dniu 19 grudnia 1929 r., o godzinie 5-ej po południu, w Lublinie, w hotelu Wiktorja.

W związku z przerachowaniem kapitału akcyjnego w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.III.1928 r. Zarząd Sp. Akc. Cukrowni „Kruszwica“ wzywa posiadaczy dotychczasowych akcji po nom. zł. 250 i nom. zł. 500 ażeby przedłożyli takowe celem zamiany na nowe akcje po nom. zł. 1000 w biurze Cukrowni „Kruszwica“ lub w Banku Cukrownictwa w Poznaniu w przeciągu 60 dni od dnia ogłoszenia w „Monitorze Polskim“, t. j. od dnia 28 listopada 1929 r.

Kronika zagraniczna.

Chronique étrangère.

Handel cukrowy Francji w 1928/29 roku (j. f.). Rok ubiegły 1928/29 był okresem znacznego ożywienia w handlu cukrowym Francji, zwłaszcza ożywienia w dowozie obcych towarów cukrowych na rynek francuski. Całkowity dowóz cukru różnych gatunków do Francji w ciągu całego 1928/29 roku wyniósł 543 780 tonn, wobec 373 780 tonn, dowiezionych w okresie poprzedniego 1927/28 roku, wzrósł więc okragło o 170 tysięcy tonn, czyli prawie o 47%. Słabiej natomiast wzrósł wywóz ogólny cukru z Francji na rynki obce, bo tylko z 244 211 tonn — wywiezionych w 1927/28 roku — do 288 913 tonn — wyeksportowanych w ciągu 1928/29 roku; zwiększył się zatem tylko o niespełna 45 tysięcy tonn, czyli o 18%.

Szczegółowy obraz ogólnego (t. j. wszystkie gatunki obejmującego) dowozu cukru do Francji oraz wywozu z Francji, według krajów pochodzenia czy przeznaczenia, przedstawia się następująco:

*Ogólny dowóz i wywóz cukru do i z Francji w 1928/29 roku
(tel quel).*

Kraj pochodzenia bądź przeznaczenia		Dowóz cukru (tel. quel) do Francji w 1928/29 r.	Wywóz cukru (tel. quel) z Francji w 1928/29 r.
		t o n n	
Kraje europejskie	Czechosłowacja	570	—
	Niemcy	77 947	247
	Holandja	3 620	—
	Polska	12 651	—
	Szwajcaria	—	7 824
	Hiszpanja	—	11 970
	Belgja	15 471	—
	Razem	110 259	20 041
Kolonje francuskie	Guadaloupe	9 241	—
	Martinique	32 870	—
	Réunion	27 494	—
	Algier	—	62 108
	Tunis	—	31 325
	Marokko	—	124 763
	Afryka Zach. Franc.	—	14 486
	Razem	69 605	232 682
Kraje zamorskie obce	Indje Brytyjskie	—	530
	Kuba	189 229	—
	San Domingo	30 903	—
	Razem	220 132	530
Inne kraje		143 784	35 660
Razem		543 780	288 913

Jak tedy widać, głównymi dostawcami cukru do Francji w roku 1928/29 były zamorskie obce ośrodki przemysłu cukrowniczego: Kuba i San Domingo, które dostarczyły na rynek francuski przeszło 220 tysięcy tonn cukru, czyli okragło 40% całkowitego wolumenu importu cukru do Francji w okresie 1928/29 roku.

Natomiast głównymi odbiorcami cukru, wywiezionego w ciągu 1928/29 roku z Francji do krajów obcych, były kolonje i protektoraty francuskie w Afryce, dokąd w ciągu roku ubiegłego wywieziono około 233 tysięcy tonn cukru, głównie cukru rafinowanego, czyli około 80% całkowitego wolumenu eksportu cukru z Francji na rynki obce.

Szczegółowa struktura dowozu towarów cukrowych do Francji w ciągu ubiegłego 1928/29 roku (dla celów porównawczych podane są również i dane cyfrowe dla roku poprzedniego 1927/28), według głównych gatunków i według krajów pochodzenia, przedstawia się w sposób niżej wykazany:

Dowóz towarów cukrowych do Francji w l. 1928/29 i 1927/28.

Kraj pochodzenia		Cukier surowy		Cukier rafinowany	
		1928/29 r.	1927/28 r.	1928/29 r.	1927/28 r.
		tonn		tonn	
ośrodki europejskie	Czechosłowacja .	225	1 025	345	84
	Niemcy	77 685	57 404	262	1 345
	Holandja	36	50	3 584	82
	Polska	9 860	9 604	2 791	—
	Belgja	1 830	1 585	13 641	3 950
	Razem.	89 636	69 668	20 623	5 461
Kolonie francuskie	Guadeloupe	8 585	24 955	656	290
	Martinique	30 520	34 093	2 350	1 791
	Réunion	26 938	39 943	556	3 642
	Razem.	66 043	98 991	3 562	5 723
ośrodki zamorskie obce	Kuba	188 562	103 509	667	14
	S. Domingo	30 903	26 571	—	—
	Razem.	219 465	130 080	667	14
Inne kraje		126 294	61 986	17 490	1 683
Razem.		501 438	360 725	42 342	12 881

Szczegółowa zaś struktura wywozu towarów cukrowych z Francji na rynki obce, w ciągu ubiegłego 1928/29 roku (dla celów porównawczych podane są również i dane cyfrowe dla roku poprzedniego 1927/28), według głównych gatunków oraz według krajów przeznaczenia, przedstawia się następująco:

*Wywóz towarów cukrowych z Francji na rynki obce
w l. 1928/29 i 1927/28.*

Kraj przeznaczenia		Cukier surowy		Cukier rafinowany	
		1928/29 r.	1927/28 r.	1928/29 r.	1927/28 r.
		t o n n		t o n n	
rynki europejskie	Niemcy	—	—	247	159
	Szwajcaria . . .	—	—	7 824	5 856
	Hiszpanja	—	—	11 970	10 574
	Razem. . . .	—	—	20 041	16 589
Kolonje francuskie	Algier	11 605	8 250	50 503	47 273
	Tunis	—	206	31 325	24 378
	Marokko	—	—	124 763	111 764
	Afr. Zach. Franc..	—	—	14 486	17 590
	Razem	11 605	8 456	221 077	201 005
rynki zamorskie obce	Indje Brytyjskie .	—	—	530	248
	Razem. . . .	—	—	530	248
Inne kraje		24 826	7 167	10 834	10 696
Razem. . . .		36 431	15 623	252 482	228 538

Charakterystyczne cechy handlu cukrowego Francji w ubiegłym 1928/29 roku, na podstawie podanych wyżej materiałów statystycznych, dają się ująć następująco:

1. Jak w latach poprzednich tak i w roku ubiegłym 1928/29, olbrzymią — przeszło 90% wynoszącą częścią ogólnego dowozu towarów cukrowych do Francji, był import cukru surowego.

2. Natomiast — w ogólnym wywozie cukru z Francji na rynki obce — główną część również dochodzącą do 90%, stanowił eksport cukru rafinowanego, wyrobionego przeważnie w wielkich rafinerjach portowych: w Marsylii i w Bordeaux.

3. Pozycja cukrownictwa zamorskiego — zwłaszcza kubańskiego — na rynku importowym francuskim, w ciągu ubiegłego 1928/29 roku uległa poważnemu wzmocnieniu.

4. Jak w latach dawniejszych, tak i w roku ubiegłym 1928/29 głównymi odbiorcami cukru rafinowanego, wywożonego z Francji, były kolonie i protektoraty francuskie w Afryce.

Wywóz cukru via Gdańsk w 1928 roku (j. f.). Organa statystyczne Wolnego Miasta Gdańska ogłosiły ostatnio materiały cyfrowe, dotyczące wywozu cukru via Gdańsk, w ciągu 1928 roku.

Otóż, w ciągu ubiegłego 1928 roku wywieziono via Gdańsk 1 259 468 centn. metr. cukru, z czego 1 052 504 centn. metr. cukru surowego oraz 206 964 centn. metr. cukru rafinowanego.

Cały wywóz cukru via Gdańsk skierowany był przytem wyłącznie do krajów europejskich; na rynki zamorskie, mianowicie do Stanów Zjednoczonych Ameryki, wywieziono tylko 29 centn. metr. cukru, co czyni 0,0002%.

Ogólny wywóz cukru via Gdańsk, w ciągu 1928 roku, według krajów przeznaczenia, rozpadał się następująco:

Wywóz cukru via Gdańsk w 1928 roku.

Kraj przeznaczenia		1928 r.
		centn. metr.
rynki europejskie	Niemcy ¹⁾	67 006
	Prusy Wschodnie	89 518
	Anglja	273 039
	Holandja	211 212
	Francja	73 678
	Belgja	12 108
	Norwegja	8 757
	Szwecja	101 560
	Danja	84 954
	Rosja	705
	Włochy	101 906
	Hiszpanja	—
	Łotwa	89 392
	Inne kraje Europy	145 604
Razem		1 259 439
rynki zamorskie	St. Zjedn. Ameryki	29
	Razem	29
Razem		1 259 468

¹⁾ bez Prus Wschodnich.

Struktura zaś gatunkowa wywozu cukru via Gdańsk w 1928 roku, z uwzględnieniem krajów przeznaczenia, przedstawia się w sposób niżej wykazany:

Struktura gatunkowa wywozu cukru via Gdańsk w 1928 roku.

Kraj przeznaczenia		1928 r.	
		cukier surowy	rafinada
		centn. metr.	
rynki europejskie	Niemcy ¹⁾	53 682	13 324
	Prusy Wschodnie	57 566	31 952
	Anglja	258 934	14 105
	Holandja	207 476	3 736
	Francja	73 678	—
	Belgja	12 108	—
	Norwegja	2 209	6 548
	Szwecja	91 946	9 614
	Danja	75 218	9 736
	Rosja	705	—
	Włochy	100 103	1 803
	Hiszpanja	—	—
	Łotwa	61 199	28 193
	Inne kraje Europy	57 660	87 944
	Razem	1 052 484	206 955
rynki zamorskie	St. Zjedn. Ameryki	20	9
	Razem	20	9
RAZEM		1 052 504	206 964

Dla uzupełnienia tych danych statystycznych, przytaczamy — na podstawie urzędowej statystyki gdańskiej, materiał cyfrowy, dotyczący ruchu cukru via Gdańsk drogą morską.

Przywieziono w 1928 roku do Gdańska drogą morską:

cukru surowego	3 904 centn. metr.
„ rafinowanego	132 „ „
Razem	4 036 centn. metr.

¹⁾ bez Prus Wschodnich.

Wywieziono zaś w 1928 roku drogą morską z Gdańska:	
cukru surowego	884 757 centn. metr.
„ rafinowanego	161 734 „ „
Razem	1 046 491 centn. metr.

Melasu zaś drogą morską, w 1928 roku:	
przwieziono do Gdańska	3 795 centn. metr.
wywieziono z Gdańska	175 733 „ „

RÓŻNOŚCI.

Généralités.

Fabryka Maszyn H. Cegielski Sp. Akc. w Poznaniu wydała w r. b. z okazji Powszechnej Wystawy Krajowej bogato ilustrowany opis przedsiębiorstwa, dający pojęcie o rozwoju tej zasłużonej firmy od czasu jej powstania w roku 1846, specjalnie zaś uwzględniający działalność przedsiębiorstwa w ostatniem dziesięcioleciu, w Odrodzonej Polsce.

Z opisu tego dowiadujemy się, że kapitał akcyjny i rezerwy przedsiębiorstwa wynosi 14 000 000 zł., a liczba pracowników i robotników przekracza 4500 osób, zatrudnionych w różnorodnych warsztatach i biurach firmy. Jeśli uwzględnimy wreszcie stały i znaczny wzrost produkcji, wartość której w roku 1928 przekroczyła sumę 43 000 000 zł., to musimy stwierdzić ogromną żywotność przedsiębiorstwa, zajmującego jedno z naczelných miejsc wśród rodzimych wielkich zakładów przemysłowych.

Spółka Akcyjna H. Cegielski posiada obecnie trzy fabryki.

Oddział I-szy w Główniej pod Poznaniem zajmuje obszar terenów 312 400 m², z których zabudowanych jest około 40 000 m². Oddział ten obejmuje odlewnię żelaza, stali i spizu, fabrykę śrub, nitów i drobnych przedmiotów kutych, fabrykę maszyn rolniczych, w której produkuje się młocarnie od najmniejszych kieratowych do największych parowych, kieraty, stertniki do słomy i siana, jak też siewniki rzędowe, grabie konne, kartoflarki i t. p.

Oddział II-gi przy ul. Strumykowej zajmuje obszar terenów około 17 000 m², z których zabudowanych jest około 5 000 m². Na oddziale tym skoncentrowano remont maszyn rolniczych i przemysłowych, budowę gorzelni i rektyfikacyj spirytusu oraz krochmalni i syropiarni.

Oddział III-ci przy ul. Górnej Wildy zajmuje obszar terenów 220 000 m², z których zabudowanych jest około 68 000 m². Oddział ten obejmuje fabrykę parowozów i wagonów kolejowych, towarowych i osobowych, urządzeń cukrowniczych, kotłów parowych, zbiorników do gazów i płynów, konstrukcyj żelaznych, lokomobil parowych i walców drogowych.

Prócz tego posiada Sp. Akc. H. Cegielski własną nowoczesną cegielnię parową, oraz duże tartaki w Chodzieży.

Tereny, należące do Sp. Akc. H. Cegielski w Poznaniu i Chodzieży, wynoszą ogółem 125,5 ha, zabudowania fabryczne na tych terenach zajmują powierzchnię przeszło 11,5 ha.

Poza tem posiada Sp. Akc. H. Cegielski 29 domów mieszkalnych, w których 260 mieszkań zajmują pracownicy firmy.

Zaznaczyć należy, że fabryka H. Cegielski Sp. Akc. otrzymała za całokształt swej działalności **Wielką Nagrodę** Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz 3 wielkie złote medale za wysoki poziom eksponatów na P. W. K.

Notowania stacyj meteorologicznych.

Przebieg pogody za okres od dnia 21/XI do dnia 30/XI 1929 r.

Miejscowość	T e m p e r a t u r a			Suma opadu w mm	Dni z opadem
	max. °C	min. °C	średn. dzien. °C		
Brześć Kujawski .	+ 10,8	— 0,2	+ 4,1	10,5	8
Dobre	+ 10,0	— 0,8	+ 3,9	11,2	6
Gniezno	+ 10,5	± 0,0	+ 4,7	21,5	3
Horodenka	+ 10,6	— 2,2	+ 2,9	6,4	2
Miejska Górka . .	+ 10,0	— 2,0	+ 3,8	9,9	2
Motycz	+ 9,5	— 1,5	+ 3,6	2,6	2
Nieledew	+ 6,5	— 1,5	+ 2,7	2,1	3
Ostrowy	+ 9,0	— 2,0	+ 3,1	24,7	3
Pakość	+ 10,5	— 1,5	+ 3,4	10,5	2
Przeworsk	—	—	—	—	—
Zbiersk	+ 11,8	— 0,5	+ 5,2	12,7	2
Zduny	+ 11,0	— 1,4	+ 5,0	14,2	2

Przebieg pogody za okres od dnia 1/XI do dnia 30/XI (za listopad) 1929 r.

Miejscowość	T e m p e r a t u r a			Suma opadu w mm	Dni z opadem
	max. °C	min. °C	średn. dzien. °C		
Brześć Kujawski .	+ 12,0	— 1,0	+ 7,7	52,8	23
Horodenka	+ 16,8	— 3,0	+ 5,4	53,4	11
Miejska Górka . .	+ 12,0	— 5,0	+ 3,8	50,0	11
Ostrowy	+ 10,0	— 2,0	+ 3,1	89,9	11
Zbiersk	+ 12,3	— 1,5	+ 5,2	45,0	11

Wydawca:
Rada Naczelna Polskiego Przemysłu
Cukrowniczego.

Redaktor odpowiedzialny
Zygmunt Przyrembel.